

De gave

Mai Jia (Fuyang, 1964) werd geboren in een familie van zogenoemde slechte elementen. Hij bracht zijn jeugd grotendeels in eenzaamheid door en leerde met zichzelf te praten door een dagboek bij te houden. Na een toevallige ontmoeting wordt Mai Jia gerekruteerd voor de Army Engineering Academy. Hij leert er een groep buitengewoon intelligente mensen kennen, ‘alchemisten in wijsheid’. Zij vormen een bron van inspiratie voor zijn romans.

Mai Jia

De gave

Vertaald door Erik de Vries

MERIDIAAN
UITGEVERS

2015

Oorspronkelijke titel: 解密 / *Decoded*

Engelse editie uitgegeven door: Farrar, Straus and Giroux,
New York, 2014

© 2002 by Mai Jia

© Vertaling uit het Engels: Erik de Vries, 2015

© Nederlandse uitgave: Meridiaan Uitgevers, Amsterdam 2015

Omslagontwerp: Wil Immink Design

© Omslagbeeld: Ann Lin

Foto auteur: © Xu Xiaolin

Typografie: Perfect Service, Schoonhoven

ISBN 978 90 488 2184 6

ISBN 978 90 488 2185 3 (e-book)

NUR 302

Eerste druk, mei 2015

Deze vertaling kwam mede tot stand met een subsidie van
China Classics International

www.meridiaanuitgevers.nl

www.overamstel.com

Meridiaan Uitgevers is een imprint van Overamstel uitgevers bv

OVERAMSTEL

uitgevers

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De in de roman voorkomende noten zijn voor het grootste gedeelte overgenomen van de oorspronkelijke tekst, behalve die waar 'vert.' achter staat, deze zijn van de Nederlandse vertaler.

Hoe het begon

I

De man die in 1873 op de kleine zwarte veerboot Tongzhen uitvoer met het vooruitzicht in het buitenland te gaan studeren, was de jongste telg uit een roemruchte familie die al zeven generaties in zout handelde: de Rongs uit Jiangnan. Bij zijn vertrek had hij naar de naam Rong Zilai geluisterd, maar na zijn terugkeer ging hij door het leven als John Lillie. Volgens de geruchtenstroom die later op gang kwam, was hij de eerste uit de Rong-dynastie die de handelstraditie de rug toekeerde en niet alleen als een trouw patriot door het leven wilde gaan, maar ook een carrière in de wetenschap nastreefde. Deze ambitie hing uiteraard nauw samen met zijn langdurige verblijf in het buitenland. Maar dat de familie Rong hem had uitverkoren voor de oversteek, was niet omdat ze verwachtten dat hij de kansen van de clan zou kunnen keren, maar omdat ze hoopten dat het zou helpen het leven van grootmoeder Rong nog iets te rekken.

Grootmoeder Rong was in haar jonge jaren een voorbeeldige moeder geweest; verspreid over twee decennia had ze het leven geschonken aan negen zonen en zeven dochters, die bovendien allen de volwassen leeftijd bereikten. Deze nazaten hadden het fundament gelegd voor het familiekapitaal van de Rongs, met als gevolg dat niemand haar rol van clanleider betwistte. Dankzij de nimmer aflatende zorg van haar kinderen en kleinkinderen werd ze veel ouder dan ze zonder hen waarschijnlijk zou zijn geworden, maar toch was ze geen gelukkige vrouw. Ze werd geplaagd door allerlei verontrustende en complexe dromen waaruit ze vaak schreeuwend ontwaakte; zelfs op klaarlichte dag werd ze nog achtervolgd door de sluimerende angsten van de nacht. Sinds ze door deze nachtmerries gekweld werd, ervoer ze haar uitgebreide kinderschare, om nog maar te zwijgen van het

aanzienlijke familiekapitaal, als een steeds zwaardere last. De vlammen die in het komfoor aan de wierook likten, dansten onregelmatig op de maten van haar ijselijke gegil. Elke ochtend werden er een aantal plaatselijke geleerden naar de villa van de Rongs ontboden om de dromen van de oude vrouw te duiden, maar na verloop van tijd werd duidelijk dat ze er geen van allen iets zinnigs over konden zeggen.

Van alle mensen die werden opgetrommeld om haar dromen uit te leggen, was grootmoeder Rong het meest onder de indruk geraakt van een jongeman van overzee die in Tongzhen was neergestreken. Niet alleen wist hij de wezenlijke betekenis van de dromen van de oude vrouw feilloos uit te leggen, soms leek hij zelfs in de toekomst te kunnen kijken en te voorspellen welke personages in haar dromen zouden opduiken. Zijn leeftijd was voor anderen reden te denken dat zijn vaardigheden op dit terrein tekortschoten – of, in de woorden van grootmoeder Rong zelf, het kon nooit goed zijn om mensen in dienst te nemen die nog nat achter de oren waren. Hoewel hij een zeer vaardig dromenduider was, waren zijn voorspellende gaven heel wat minder betrouwbaar. Het leek wel alsof hij zichzelf niet wist te corrigeren zodra hij in de gaten kreeg dat hij op het verkeerde spoor zat. Om eerlijk te zijn, was hij erg goed in het duiden van de dromen die de oude vrouw in het eerste deel van de nacht had, maar met de dromen die ze rond het ochtendgloren kreeg, of met haar dromen binnen een droom, wist hij zich totaal geen raad. Naar eigen zeggen had hij dit soort voorspeltechnieken nooit formeel bestudeerd, maar had hij, louter door de kunst van zijn grootvader af te kijken, het zich een klein beetje eigen gemaakt. Hij had tot nu toe slechts vluchtig geëxperimenteerd met dit soort dingen en mocht dus zeker niet als deskundige worden beschouwd.

Grootmoeder Rong schoof een paneel in de muur opzij en toonde hem de zilverbaren, en ze smeekte hem zijn grootvader naar China te laten overkomen. Het antwoord dat ze kreeg, was dat dat onmogelijk was. Daar waren twee redenen voor. Ten eerste was zijn grootvader al zeer rijk en had hij zijn belangstelling om zijn fortuin te laten aangroeien, lang geleden al verloren. Voorts was zijn grootvader een zeer

oude man en alleen al de gedachte dat hij op deze leeftijd de oceaan zou moeten oversteken, zou hem heel goed fataal kunnen worden. Maar de jongeman had wel een andere, praktische suggestie voor de oude dame: stuur zelf iemand de oceaan over om te gaan studeren.

Als Mohammed niet naar de berg komt, moet de berg maar naar Mohammed komen.

De volgende stap was om uit haar talrijke nageslacht een geschikte kandidaat te kiezen. Er golden twee belangrijke selectiecriteria: de uitverkorene moest iemand zijn met een sterk gevoel van plichtsbesef jegens grootmoeder Rong en met de bereidheid voor haar te lijden. Maar belangrijker nog: het moest iemand zijn die de intelligentie en de leergierigheid bezat om de droomduidings- en voorspellingstechnieken zo snel en zo goed mogelijk onder de knie te krijgen. Na een minutieus selectieproces viel de keuze op haar twintigjarige kleinzoon Rong Zilai. En dus koos Rong Zilai, gewapend met een aanbevelingsbrief van de jonge buitenlander en belast met de taak het miserabele leven van zijn grootmoeder op een of andere manier te verlengen, het ruime sop, op jacht naar kennis. Een maand later, toen Rong Zilais stoomschip op een stormachtige avond de hoge golven doorkliefde, droomde zijn grootmoeder dat het schip met haar kleinzoon aan boord door een tyfoon werd verzwolgen en zonk. De oude vrouw werd dermate door haar droom bevangen dat ze van schrik stopte met ademhalen. De schok van haar droom veroorzaakte een hartstilstand; de oude vrouw overleed in haar slaap. Vanwege de lengte en de complexiteit van zijn reis ontving Rong Zilai pas toen hij eenmaal oog in oog stond met de man die voorbestemd was zijn leraar te worden, meteen na inlevering van zijn aanbevelingsbrief, de brief waarin hij op de hoogte werd gebracht van het overlijden van zijn oma. Informatie reist altijd veel sneller dan mensen. De snelste loper komt als eerste bij de streep, weten we uit persoonlijke ervaring.

De oude man bekeek deze jonge kerel, die van zo ver gekomen was, met zo'n gretige blik dat hij er een vogel mee uit de lucht had kunnen schieten. Alles wees erop dat hij oprecht geïnteresseerd was om deze buitenlandse student, die hem op zijn oude dag nog met een

bezoek vereerde, onder zijn hoede te nemen. Toen hij na enig wikken en wegen tot de conclusie was gekomen dat er na het overlijden van grootmoeder Rong geen enkele aanleiding meer was om zich in enige esoterische materie te verdiepen, bedankte Rong Zilai de man voor het aanbod en besloot naar huis terug te keren. Maar in afwachting van een gelegenheid voor de terugreis leerde hij op de school een andere Chinese man kennen. Deze man kreeg Rong zover dat hij zich voor een aantal vakken inschreef, waarna hij al spoedig niet meer weg wilde omdat hij ontdekt had hoeveel er te leren viel. Hij trok met de Chinees op – overdag volgden ze vakken als wiskunde en geometrie, samen met studenten uit Bosnië en Turkije. 's Avonds bezocht hij concerten in het gezelschap van een oudere student uit Praag. Hij had het zo naar zijn zin dat hij niet in de gaten had hoe snel de tijd voorbijvloog; toen hij eindelijk besloot terug naar huis te gaan, waren er zeven jaar verstreken. In de herfst van 1880 stapte Rong Zilai aan boord van een schip dat vaten nieuwe wijn vervoerde en begon aan de lange terugreis. Toen hij hartje winter thuiskwam, was de wijn al heel goed op smaak.

Als je de inwoners van Tongzhen mag geloven, was de familie Rong in die zeven jaar geen spat veranderd – de Rong-clan was nog altijd de Rong-clan, de zouthandelaren handelden nog altijd in zout, het bleef ze onverminderd voor de wind gaan en het geld stroomde nog altijd binnen. De enige die niet meer dezelfde was, was de uit het buitenland teruggekeerde jonge man – inmiddels zo jong niet meer, en zich bedienend van een heel vreemde naam: Lillie. John Lillie. Hij had zich bovendien allerhande merkwaardige gewoonten eigen gemaakt; hij had geen staart meer, hij droeg een kort jasje in plaats van een lang zijden gewaad, hij hield van wijn met de kleur van bloed, hij doorspekte zijn taalgebruik met woorden die klonken als het getjilp van vogels, en ga zo maar door. Het vreemdste van alles was dat de geur van zout hem eenvoudigweg tegenstond – als hij in de haven of in de winkel de geur van zout opsnoof, begon hij te kokhalzen en soms zelfs gal op te geven. Het was voor de zoon van een zouthandelaar wel een bijzonder wrede speling van het lot dat hij de geur ervan niet kon

verdragen; de werknemers behandelden hem zo ongeveer alsof hij een onbenoembare ziekte onder de leden had. Later vertelde Rong Zilai hoe de vork in de steel zat – tijdens zijn tocht overzee was hij eens in het water gevallen, waarbij hij zoveel zout water had binnengekregen dat hij er bijna in was gestikt. De schrik zat er na dit incident goed in. Nadien kauwde hij aan boord steevast op een theeblaadje, omdat hij het zonder gewoon niet zou hebben volgehouden. Uitleggen wat er was gebeurd, was één ding, maar die uitleg geaccepteerd krijgen, was weer iets heel anders. Als hij de geur van zout niet kon verdragen, hoe kon hij zich dan in godsnaam nuttig maken binnen het familiebedrijf? De baas kon het niet maken de hele tijd rond te lopen met een mond vol theeblaadjes.

Dit was een ernstig probleem.

Gelukkig had grootmoeder Rong, voordat hij aan zijn reis was begonnen, schriftelijk verklaard dat hij bij terugkomst als dank voor zijn plichtsgetrouwheid al het zilver achter het schuifpaneel mocht hebben. Dat geld zou later goed van pas komen, omdat hij er een school in de provinciehoofdstad, stad C, mee stichtte, die hij ‘Lillies wiskundeacademie’ noemde.

Dat was de voorloper van de beroemde universiteit N.

De reputatie van universiteit N begon al te groeien toen het nog gewoon Lillies wiskundeacademie heette.

De eerste dankzij wie de academie roem vergaarde, was John Lillie zelf. Hij schokte de wereld door de academie ondanks hevige protesten open te stellen voor vrouwen. De eerste jaren uit haar bestaan had de academie wel wat weg van een peepshow. Iedereen die om wat voor reden dan ook in de provinciehoofdstad moest zijn, nam de gelegenheid te baat de academie te bezoeken om het schouwspel met eigen ogen te kunnen zien. Men gedroeg zich dan alsof men door de rosse buurt liep. Gezien de feodale mentaliteit van die dagen was alleen al het feit dat de academie vrouwen toeliet voor de autoriteiten in principe voldoende reden om de school te kunnen sluiten. Er doen een hoop verklaringen de ronde waarom dit niet gebeurde – waarbij de verklaring die in de officiële annalen van de Rong-familie terecht is gekomen, als de meest betrouwbare mag worden beschouwd. Volgens de overlevering behoorden de eerste vrouwelijke studenten allen tot de belangrijkste tak van de Rong-familie. Ze hadden evengoed direct kunnen zeggen: jullie hebben er toch zeker niets mee te maken dat wij onze dochters willen verpesten? Het bleek een heel goed idee om alles binnen de familie te houden. Het is de enige reden geweest dat Lillies wiskundeacademie niet aan roddel en achterklap ten onder is gegaan. Min of meer zoals het groeiproces van kinderen gepaard gaat met het nodige gejammer, deed het tumult rond Lillies wiskundeacademie haar reputatie alleen maar goed.

De tweede persoon die bijdroeg aan de populariteit van de academie behoorde ook tot de Rong-familie – het kind dat geboren werd nadat John Lillies oudere broer (destijds de zestig al gepasseerd) besloten had

er een concubine op na te houden. Het kind, een meisje, was dus John Lillies nichtje. Ze was ter wereld gekomen met een groot, rond hoofd, maar verder mankeerde ze niets; het bleek zelfs een opmerkelijk pienter kind. Op zeer jonge leeftijd was het al duidelijk dat ze ongewoon intelligent was en met name talent had voor wiskunde en rekenen. Ze kwam op haar elfde naar de academie en op haar twaalfde nam ze het in een wedstrijd op tegen een ervaren hoofdrekenaar. Ze deed met haar rekenvaardigheid iedereen versteld staan: ze vermenigvuldigde twee viercijferige getallen in een oogwenk. De rekenopgaven die anderen enorme hoofdbrekens bezorgden, werden als bij toverslag door haar opgelost, tot teleurstelling van haar tegenstrevers, die zich hardop afvroegen of ze niet vals speelde en de oplossingen op voorhand al wist.

Een blinde die zijn geld verdiende met het betasten van de schedels van zijn cliënten op basis waarvan hij hun toekomst voorspelde, heeft over haar eens gezegd dat ze een genie was zoals dat eens in de duizend jaar geboren wordt.

In het jaar dat ze zeventien werd, vertrok ze naar de andere kant van de wereld, samen met haar neef, die aan de universiteit van Cambridge zou gaan studeren. Terwijl de boot zich een weg baande door de dikke mist in de Londense haven, bood de omgeving haar neef (die graag kleine gedichtjes schreef) de inspiratie het volgende te schrijven:

*Dankzij de machtige golven van de oceaan,
Ben ik in Groot-Brittannië terechtgekomen.
Groot-Brittannië,
Groot-Brittannië,
Zelfs de mist kan je grootsheid niet verhullen ...*

Ze werd gewekt door haar neef die zijn niemendalletje reciteerde, en keek slaperig op haar gouden horloge. Ze zei: ‘We zijn nu negenen-dertig dagen en zeven uur onderweg.’

Direct begonnen ze aan een vraag-antwoordgesprek dat ze door en door gerepeteerd leken te hebben.

‘Negenendertig dagen en zeven uur is ...’

‘Negenhonderddrieënveertig uur.’

‘Negenhonderddrieënveertig uur is ...?’

‘Zesenvijftigduizend vijfhonderdtachtig minuten.’

‘Zesenvijftigduizend vijfhonderdtachtig minuten is ...?’

‘Drie miljoen driehonderdvierennegentigduizend en achthonderd seconden.’

Dit soort spelletjes hoorden bij haar leven – men behandelde haar als een menselijk telraam en verwachtte dat ze alles maar even hup, uit het hoofd uitrekende. Omdat ze haar ongebruikelijke talent te pas en te onpas moest demonstreren, namen haar rekenvaardigheden alleen maar toe. Het kwam zelfs zover dat men haar anders begon aan te spreken; iedereen noemde haar ‘Abacus’. Omdat ze een abnormaal groot hoofd had, werd ze ook wel ‘Abacushoofd’ genoemd. Maar de waarheid was dat ze beter rekende dan welke hoofdrekenaar ook. Het leek wel alsof alle rekenkundige kennis die de Rong-familie in de loop der jaren met zakendoen had vergaard, in haar was samengebald, alsof de kwantitatieve ervaringen eindelijk een kwalitatieve verandering te weeg hadden gebracht.

Eenmaal op Cambridge bleek ze behalve over wiskundige vaardigheden ook over een tot dan toe nimmer geopenbaarde talenknobbel te beschikken. Voor de meesten was het leren van een vreemde taal een kwestie van tandenknarsen en doorbijten, maar zij bleek zich de talen van haar buitenlandse kamergenoten ongelooflijk snel eigen te kunnen maken, en leek ze bovendien steeds sneller te leren. Ze zocht elk trimester een nieuwe kamergenoot, en aan het einde daarvan had ze weer een nieuwe taal onder de knie, waarin ze zich met veel flair en een opmerkelijke woordenschat uitdrukte. Deze methode om zich een taal eigen te maken is natuurlijk niets bijzonders – het is een volstrekt alledaagse manier, die bij zo’n beetje iedereen die het probeert, lijkt te werken. Het meest verbazingwekkende was het niveau dat ze wist te bereiken. Op deze manier leerde ze in een paar jaar tijd zeven talen, die ze niet alleen sprak, maar die ze ook kon lezen en schrijven. Op een dag liep ze op de universiteit een donkerharige jonge vrouw

tegen het lijf met wie ze een praatje wilde maken. Toen ze merkte dat haar woorden niet werden begrepen, sprak ze haar aan in elk van de zeven talen die ze opgepikt had, zonder resultaat. Dit meisje bleek rechtstreeks uit Italië afkomstig en sprak zodoende alleen Italiaans. Toen ze dit had ontdekt, vroeg ze haar direct haar kamergenote te worden. Het was het trimester waarin ze begon met haar ontwerp voor Newton's Mathematical Bridge.

Newton's Mathematical Bridge is een van de attracties van de universiteit van Cambridge. De brug is opgebouwd uit 7177 houten onderdelen, die allemaal anders van afmeting zijn. Er zijn in totaal 10.299 punten waar de onderdelen elkaar kruisen; als je alle kruispunten met spijkers met elkaar wilt verbinden, heb er je dus minimaal 10.299 nodig. Maar Newton smeedt alle spijkers in de Cam en bouwde een brug die door de zwaartekracht bijeengehouden wordt – vandaar dat het als een bouwkundig wonder wordt beschouwd. De wiskundestudenten van Cambridge droomden er al jaren van het geheim achter de Mathematical Bridge te ontrafelen, je zou ook kunnen zeggen dat ze ernaar streefden om op papier een getrouwe kopie van de brug te maken. Het is nog niemand gelukt. Een aantal mensen heeft een manier gevonden om de brug met behulp van duizend spijkers in elkaar te zetten, maar slechts een handvol is erin geslaagd een manier te vinden waarbij er minder dan duizend nodig zijn. Een IJslander is nog het verst gekomen, met een ontwerp waar slechts 561 spijkers in verwerkt zijn. De beroemde wiskundige professor Sir Joseph Larmor (in zijn tijd de voorzitter van de Newtonian Mathematical Society) beloofde daarna dat iedereen die in staat was een ontwerp te bedenken waarvoor nog minder spijkers nodig waren, al was het er maar een, een doctorstitel van de universiteit van Cambridge zou krijgen. Zo kwam 'Abacushoofd' aan haar doctoraat van Cambridge, omdat haar ontwerp van de Mathematical Bridge slechts 388 spijkers telde. Na afloop van de ceremonie bleef ze met een van de Italiaanse jongens kletsen, waarmee ze en passant haar pas geleerde taal kon benutten.

Dit vond plaats tijdens haar vijfde studiejaar op Cambridge, op haar tweeëntwintigste.

Het jaar erop kwamen twee broers die de mensheid in hogere sferen wilden brengen haar in Cambridge opzoeken; ze werd dermate door hun visie en moed gegrepen dat ze met hen mee terugreisde naar Amerika. Twee jaar later maakte in North Carolina het allereerste vliegtuig zich los van de zandgrond en scheerde door het luchtruim. Onder op de romp van het vliegtuig stonden in zilveren letters de namen van de belangrijkste mensen die bij het ontwerp en de constructie van het vliegtuig betrokken waren geweest. De vierde regel luidde: ‘Ontwerp van de vleugels: Rong “Abacus” Lillie, stad C, China.’

Rong ‘Abacus’ Lillie was de naam waarmee ze door het leven ging als ze in het Westen was, maar in de stamboom van de Rong-clan, waar ze tot de achtste generatie behoort, is ze terug te vinden als Rong Youying. En het duo dat haar van de universiteit van Cambridge wegpukte, waren de pioniers van de moderne luchtvaart: de gebroeders Wright.

Bracht de Flyer van de Wright-broeders haar naam al tot grote hoogte, de reputatie van Lillies wiskundeacademie raakte zowat in een baan om de aarde. Na het einde van de Xinhai-revolutie realiseerde ze zich dat het lot van de natie aan een zijden draadje hing, en dus verbrak ze haar langdurige verloving en keerde terug naar haar alma mater om daar de leiding van de wiskundefaculteit op zich te nemen. Lillies wiskundeacademie was inmiddels omgedoopt tot ‘universiteit N’. In de zomer van 1913 bracht professor Sir Joseph Larmor, de voorzitter van de Newtonian Mathematical Society, een bezoek aan China, waarbij hij een schaalmodel had meegenomen van haar ontwerp van de brug met 388 spijkers, die op dat moment op het universiteitsterrein werd gebouwd. De faam van universiteit N werd nog groter; je kon stellen dat Sir Joseph Larmor de derde persoon was dankzij wie de universiteit werd opgestuwd in de vaart der volkeren.

In oktober 1943 brandde universiteit N als gevolg van bombardementen door Japanse vliegtuigen tot de grond toe af. Het bijzondere cadeau van Sir Joseph Larmor – de miniatuuruitvoering van de Mathematical Bridge, schaal 1:250 – ging daarbij verloren. Maar op dat

moment was de ontwerpster ervan al negenentwintig jaar dood. Ze was het jaar na Larmors bezoek aan universiteit N overleden, nog geen veertig jaar oud.

Rong Youying, ook bekend als Rong ‘Abacus’ Lillie of ‘Abacushoofd’ overleed in het kraambed.

Het is allemaal zo lang geleden dat iedereen die getuige is geweest van haar lijden en sterven inmiddels zelf is overleden, maar het verhaal over de verschrikkingen die ze heeft moeten doorstaan, is van generatie op generatie overgeleverd, alsof het een verhaal was over een vreselijke veldslag. Het werd na elke herhaling verfijnder, de details begonnen steeds meer tot de verbeelding te spreken, tot het haast een legende was geworden. Zoals je je wellicht kunt voorstellen, heeft ze tijdens de bevalling enorm veel pijn gehad – naar verluidt heeft ze twee dagen en nachten onophoudelijk liggen krijsen, terwijl de geur van bloed uit haar ziekenhuiskamer opsteeg, zich door de gang verspreidde en uiteindelijk zelfs vanaf de openbare weg te ruiken bleek. Om de bevalling te bespoedigen, probeerde de arts haar te helpen met zowel de meest geavanceerde technieken als de meest stompzinnige methoden die hij tot zijn beschikking had, maar het hoofdje weigerde naar buiten te komen. Aanvankelijk stond het in de gang buiten de verloskamer stampvol leden van de Rong-familie – en de Lin-clan van vaderskant – die angstvallig de geboorte van het kind afwachtten, maar naarmate de tijd verstreek, dropen ze een voor een af tot er nog slechts een paar vrouwelijke bedienden over waren. Zelfs de meest geharde vrouwen keken met afschuw naar de lange en zware bevalling; al snel werd het duidelijk dat de vreugde die het nieuwe leven met zich meebracht, niet op zou wegen tegen de schok van het verlies van de moeder. Terwijl de tijd tot aan dat onbarmhartige moment onverstoorbaar wegtikte, zweefde ze tussen momenten waarop haar dood onvermijdelijk leek en momenten waarop ze het leek te gaan redden.

De oude meneer Lillie was de laatste die in de gang verscheen, maar ook de laatste die vertrok. Voordat hij ging, zei hij: 'Dit kind wordt of een genie, of een duivel.'

'Op dit moment is de kans tachtig à negentig procent dat het kind niet levend ter wereld zal komen,' zei de arts.

'Ze zal deze baby het leven schenken.'

'Nee, dat denk ik niet.'

'U begrijpt het niet, ze is werkelijk een bijzondere vrouw.'

'Van vrouwen heb ik wel degelijk verstand, en ik zeg u dat het een wonder zal zijn als ze dit kind levend ter wereld brengt.'

'Zij is een vrouw die wonderen afdwingt!'

Nadat de Oude Lillie dit had gezegd, wilde hij vertrekken.

De arts hield hem tegen. 'U bent hier in een ziekenhuis, dus u hebt maar naar me te luisteren. Wat wilt u dat ik doe als ze het echt niet blijkt te gaan redden?'

De Oude Lillie zweeg.

De arts drong aan. 'Wilt u dat ik de moeder of het kind red?'

De Oude Lillie aarzelde geen moment: 'De moeder natuurlijk!'

Maar hoe kon de almachtige voorzienigheid rekening houden met de wens van de Oude Lillie? De krachten van de barende vrouw waren tegen zonsopgang, na weer een helse nacht, definitief weggevloeid, ze had het bewustzijn verloren. De arts bracht haar ter voorbereiding van de laatste persronde bij haar positieven met koud water en een dubbele dosis stimulerende middelen. Als het bij deze laatste poging niet zou lukken, zouden ze de baby aan haar lot moeten overlaten om het leven van de moeder te kunnen redden. De zaken liepen helemaal anders dan gepland; bij haar laatste wanhoopspoging om haar kind ter wereld te brengen, waren enkele orgaanfuncties van de moeder uitgevallen. De baby werd uiteindelijk met een spoedkeizersnede gehaald.

Dit kind was geboren ten koste van zijn moeder, wier lijdensweg haar duidelijk viel aan te zien. Toen de baby er dan eindelijk was, schrokken alle omstanders van de afmetingen van het enorme hoofd. Het hoofd van zijn moeder stelde in vergelijking met dat van haar

boreling niets voor! Het had op voorhand bijna vastgestaan dat de uitgemergelde vrouw van bijna veertig de geboorte van een eerste kind met zo'n enorm hoofd niet zou overleven. Er zijn momenten waarop het lot werkelijk ondoorgroendelijke vormen aanneemt; een vrouw die in staat was een paar ton staal in de lucht te houden, werd het slachtoffer van een onnozele speling der natuur.

Hoewel de Lin-familie hem na de geboorte voorzag van allerhande namen – bijnamen, stijlnamen, formele namen en wat niet al – kwamen ze al gauw tot de ontdekking dat ze nutteloos waren – dankzij zijn gigantische hoofd en het verhaal over zijn geboorte noemde iedereen hem steevast 'Moordhoofd'.

Moordhoofd!

Moordhoofd!

Het was een bijnaam waar niemand ooit genoeg van kreeg.

Moordhoofd!

Moordhoofd!

Zo werd hij door zijn vrienden genoemd.

Zo werd hij door iedereen genoemd.

Het is moeilijk te geloven, maar het geval wil dat iedereen hem uiteindelijk Moordenaar ging noemen, en hij deed die naam eer aan, want hij haalde een aantal werkelijk vreselijke dingen uit. De familie Lin was de rijkste familie van de provinciehoofdstad, hun winkels die aan weerskanten van een van de grote boulevards lagen, strekten zich over een lengte van twee kilometer uit. Maar toen de Moordenaar opgroeide, smolt hun uitgestrekte bezit als sneeuw voor de zon, omdat ze zijn gokschulden moesten afbetalen of een ander door hem veroorzaakt probleem het hoofd moesten bieden. Als hij niet dat hoertje tegen het lijf was gelopen dat een mes had gepakt en hem had doodgestoken, zou de familie Lin uiteindelijk hun huis en al hun andere bezittingen zijn kwijtgeraakt. Naar verluidt was de Moordenaar op zijn twaalfde voor het eerst met criminaliteit in aanraking gekomen, en hij overleed op zijn tweeëntwintigste. In die tien jaar was hij medeplichtig aan minimaal tien moorden en had hij talloze vrouwen verleid en in het ongeluk gestort. Ook had hij een enorme

berg geld en een complete winkelstraat vergokt. Het was voor mensen een schok om te moeten ontdekken dat zo'n bijzondere vrouw, een genie zoals zich dat maar eens per millennium aandient, zo'n kwaadaardige zoon ter wereld had kunnen brengen.

Toen de Moordenaar dood was, haalde de familie Lin opgelucht adem, maar men kreeg nog wel op een onaangename manier te maken met een geheimzinnige vrouw. Ze kwam van ergens buiten de provincie en eiste een onderhoud met het hoofd van de Lin-familie. Nadat haar verzoek was ingewilligd, zeeg ze zwijgend op haar knieën voor de patriarch neer en barstte in huilen uit. Wijzend op haar bolle buik, zei ze: 'Dit is het kind van de jonge meneer Lin!' De familie Lin wist dat als ze alle vrouwen die de Moordenaar verleid had de zee op wilden sturen, ze minstens zes boten nodig zouden hebben, maar tot nu toe had geen van hen zich zwanger en wel bij hen aangemeld. En bovendien kwam deze vrouw uit een andere provincie, wat de familie even argwanend als boos maakte. Ze hebben haar letterlijk het huis uit laten schoppen. De vrouw dacht dat de schoppen haar een miskraam zouden bezorgen, een vooruitzicht dat haar niet per se droevig stemde. Maar ondanks de blauwe plekken en de pijn bleef de baby zitten waar hij zat. Ze maakte een vuist en stompte zichzelf daarmee een paar keer in haar buik, maar ook dat had geen effect. Toen de wanhoop haar te machtig werd, ging ze midden op straat zitten en ze begon te schreeuwen. Er vormde zich een kring van toeschouwers, van wie er een medelijden met haar kreeg en haar het advies gaf het eens bij universiteit N te proberen. Die was tenslotte ook eigendom van de familie van de Moordenaar. De vrouw toog naar de universiteit, en knielde voor de oude John Lillie. De oude meneer Lillie was een zeer rechtschapen, principiële man, die elke vorm van wangedrag ten zeerste afkeurde. Omdat hij begaan was met slachtoffers van onrecht, liet hij haar binnen. De volgende dag gaf hij zijn zoon, Rong Xiaolai – die bekendstond als de Jonge Lillie – de opdracht haar naar zijn oude thuishaven Tongzhen te brengen.

Het landhuis van de Rongs in Tongzhen besloeg het halve dorp.

De daken van de huizen lagen nog altijd even dicht bij elkaar als de schubben van een vis, al begonnen ze oud te worden. De geschilderde pilaren en de dakranden vertoonden kale plekken, ten teken dat er andere tijden waren aangebroken. Nadat de Oude Lillie zijn academie in de provinciehoofdstad had opgezet, waren vele leden van de Rong-familie hem gevolgd om bij hem te kunnen studeren, wat voor het landhuis het begin van het einde had ingeluid. Een van de redenen dat het sindsdien gestaag bergafwaarts was gegaan, was dat maar zeer weinig jongeren die waren vertrokken behoefte voelden er terug te keren en het familiebedrijf voort te zetten. De zaken zaten sowieso in het slop – het besluit van de overheid om een staatsmonopolie op de zoutimport af te kondigen, beroofde de Rongs van de ene op de andere dag van hun belangrijkste inkomstenbron. De mentaliteit van de familieleden die bij de Oude Lillie in de leer waren, had hieronder te lijden; ze raakten geïnteresseerd in wetenschap en waarheidsvinding – en helemaal niet in geld verdienen en het nastreven van een leven in weelde. Ze leken hoog in hun ivoren toren niet in het minst aangedaan door het ineensstorten van het familie-imperium en het daaruit voortvloeiende vermogensverlies. Binnen een decennium raakten de Rongs zowat alles kwijt, hoewel ze over de oorzaak hiervan niet hardop spraken. Maar iedereen kon de reden ervoor boven hun toegangspoort zien hangen. Het was een plakkaat met in gouden letters vijf enorme woorden: VRIEND VAN DE NOORDELIJKE EXPEDITIE. Hier zit een verhaal aan vast. Toen het Nationale Revolutionaire Leger stad C bereikt had, zag de Oude Lillie dat alle studenten de straat op gingen om geld voor de goede zaak in te zamelen. Hij was hier zo van onder de indruk dat hij diezelfde avond nog terugging naar Tongzhen om zijn havens en de helft van alle winkels die de Rongs al vele generaties in bezit hadden, van de hand te doen. Met de opbrengst kocht hij een bootlading munitie voor de Noordelijke Expeditie, waarvoor hij als dank dat plakkaat had gekregen. Dankzij deze actie kwamen de Rongs als ware patriotten te boek te staan. Helaas ontpopte de generaal die de kalligrafie voor de inscriptie had verzorgd, zich niet lang daarna tot een

gezochte misdadiger, op de vlucht voor de KMT-regering*, wat een ernstige smet op het geschenk wierp. De regering liet later een nieuw plakkaat maken, waarop precies dezelfde vergulde woorden prijken, maar dan in een andere kalligrafie. Men vroeg toestemming aan de Rong-familie om het plakkaat te mogen omruilen, maar de Oude Lillie weigerde. Vanaf dat moment leek de familie bij het minste of geringste met de overheid in botsing te komen, met onvermijdelijk negatieve gevolgen voor hun handel. Dat de zaken slechter gingen, vond de Oude Lillie niet erg, zolang het plakkaat maar bleef hangen. Hij ging zover te verklaren dat ze het plakkaat desnoods maar uit zijn dode vingers moesten trekken.

De familie Rong had te accepteren dat ze steeds armer werd.

Het landhuis, waar het eens gegonsd had van de activiteiten van de meesters en hun bedienden, lag er stil en verlaten bij. Als je er mensen zag, werd al snel duidelijk dat ze voor het merendeel oud waren en dat er veel meer vrouwen dan mannen kwamen, veel meer bedienden dan meesters. Het huis was duidelijk vervallen, en het verval zou ongehinderd doorzetten. Naarmate er minder en minder mensen kwamen, met name minder jonge, energieke mensen, leek het huis wel groter te worden, en stiller. De vogels bouwden nesten in de bomen, de spinnen sponnen hun webben voor de deur, de paden tussen de gebouwen raakten overwoekerd door struiken die hun weg dwars door de duisternis heen vonden, de tamme vogels waren uitgevlogen, de kunstmatige berg werd een echte, de bloementuin werd een wildernis en de tuinen aan de achterkant veranderden in een doolhof. Kon je in het verleden nog zeggen dat het landhuis van de Rong-familie leek op een prachtig, elegant, felgekleurd schilderij, tegenwoordig kon je zeggen, hoewel de pigmenten van de originele kleuren nog te zien waren, dat de lijnen van de onderliggende schets weer tevoorschijn waren gekomen, ten koste van het eens zo fraaie eindresultaat. Het was de perfecte schuilplaats voor een anonieme en geheimzinnige vrouw met een dubieus verleden.

De Jonge Lillie brak zich het hoofd over de vraag hoe hij meneer

* Kwomintang, de Nationale Volkspartij, vert.

en mevrouw Rong zover kreeg deze vrouw te huisvesten. Alle nazaten van de zevende generatie Rongs waren nu dood, de Oude Lillie uitgezonderd, en die woonde ver weg in de provinciehoofdstad. Hierdoor waren meneer en mevrouw Rong uit Tongzhen de onbetwiste aanvoerders van de Rong-clan. Meneer Rong was inmiddels op leeftijd en had een beroerte gehad, die zijn verstandelijke vermogens had verwoest en hem aan bed gekluisterd hield. Hij was feitelijk tot niets gereduceerd; de werkelijke macht was lang geleden al overgegaan in de handen van mevrouw Rong. Als het inderdaad zo was dat de Moordenaar zijn meisje had bezwangerd, waren meneer en mevrouw Rong onherroepelijk diens oom en tante in spe, maar dat wilde nog niet zeggen dat ze haar zouden accepteren. Omdat hij wist dat mevrouw Rong een toegewijde boeddhist was, begon de Jonge Lillie een plannetje te bekokstoven. Hij nam de vrouw linea recta mee naar de gebedsruimte en daar, omringd door de geur van wierook en begeleid door het geluid van het getik op een houten vis, begonnen de Jonge Lillie en mevrouw Rong hun gesprek.

‘Wie is dat?’

‘Een vrouw.’

‘Wat je ook van me wilt, je kunt er maar beter haast mee maken, want ik wil verder met het reciteren van mijn soetra’s.’

‘Ze is zwanger.’

‘Ik ben geen arts, wat wil je dat ik daaraan doe?’

‘Ze is een vrome boeddhist en opgegroeid bij de nonnen. Ze is niet getrouwd, maar vorig jaar is ze naar het Boeddhabeeld op de berg Putuo geweest om daar te bidden. Bij terugkomst ontdekte ze dat ze zwanger was. Geloofst u haar?’

‘Doet het ertoe of ik haar geloof?’

‘Als u haar gelooft, bent u dan bereid haar onderdak te verschaffen?’

‘Wat gebeurt er met haar als ik haar niet geloof?’

‘Als u haar niet gelooft, zet ik haar op straat.’

Mevrouw Rong maakte een slapeloze nacht door, waarin de Boedha haar op geen enkele manier te hulp schoot bij haar afweging.

Maar tegen het middaguur, net toen de Jonge Lillie de indruk wekte dat hij zich moest opmaken om de vrouw uit huis te gooien, hakte ze de knoop door.

‘Ze mag blijven. Amitabha Boeddha, zijn naam worde geheiligd.’

De uitdaging aangaan

I

De afgelopen twee jaar heb ik elke vrije dag doorgebracht in Zuid-Chinese treinen, onderweg naar de eenenvijftig getuigen van deze gebeurtenis, inmiddels van middelbare leeftijd dan wel bejaard; pas nadat ik duizenden pagina's aantekeningen had gemaakt, had ik het gevoel dat ik dit boek kon schrijven. Dankzij mijn omzwervingen in de regio ontdekte ik dat het zuiden anders is. Ik herinner me dat ik na aankomst in het zuiden het gevoel had dat het leven mijn poriën binnendrong, ik zoog het in me op en genoot van elke minuut – mijn huid werd gladder, zelfs mijn haar leek donkerder te worden en aan glans te winnen. Mijn beslissing om mijn boek in het zuiden te schrijven is niet moeilijk te begrijpen – wat lastiger te begrijpen valt, is dat mijn schrijfstijl met de verhuizing mee veranderde. Ik kon duidelijk merken dat de zachte zuidelijke lucht mijn geschriften verrijkte met moed en geduld – eigenschappen die ik doorgaans moeilijk op kan brengen; tegelijk begonnen mijn verhalen nieuwe richtingen op te gaan, als een welig tierende zuidelijke boom. De hoofdpersoon van mijn verhaal heeft zich nog niet aangediend, al zal dat niet lang meer duren. In zekere zin kun je zeggen dat hij hier al is, zonder dat je hem kunt zien; zoals de eerste scheuten van een kiem zich nog schuilhouden onder het goed bewaterde aardoppervlak.

Drieëntwintig jaar geleden was de briljante Rong Youying bij de geboorte van de Moordenaar door een hel gegaan; iedereen zal toen hebben gehoopt dat zo iets nooit meer zou gebeuren. Maar een paar maanden nadat de geheimzinnige vrouw haar intrek bij de Rongs had genomen, herhaalde de geschiedenis zich. Omdat ze zoveel jonger was, was het geschreeuw dat de mysterieuze vrouw voortbracht twee keer zo hard, als een mes dat knarst op een slijpsteen. Haar gillen

zweefden door het verduisterde landhuis, deden de vlammen van de lampen dansen. Zelfs het lichaam van de manke en verwarde meneer Rong kromp ineen. De eerste vroedvrouw kwam en ging, al spoedig afgelost door de volgende, soms kwamen ze even tevoorschijn om een schone doek te brengen, maar stuk voor stuk verlieten ze, overdekt met bloedspatten, als slagers, de naar bloed ruikende kamer. Het lekte van het bed op de vloer, waar het een vlek vormde die tot over de drempel reikte. Het stroomde buiten de kamer verder, door de voegen tussen de donkere stenen van het pad, helemaal tot aan de wortels van een paar oude pruimenbomen die in de modder tussen het onkruid stonden. Iedereen dacht dat die zwarte pruimenbomen in de overwoekerde tuin dood waren, maar die winter waren ze ineens gaan bloeien – naar verluidt vanwege het mensenbloed dat ze hadden opgezogen. Maar toen de pruimenbomen in januari in bloei kwamen, was de geheimzinnige vrouw al lang dood, en was haar ziel weggevoegen om zich te manifesteren als een vraatzuchtige geest die een verlaten stuk van de heuvel onveilig maakte.

Zij die erbij waren, zeiden dat het niets minder dan een wonder was geweest dat de geheimzinnige vrouw haar baby ter wereld had weten te brengen; sommigen meenden dat er een tweede wonder nodig zou zijn geweest om behalve de baby ook de moeder te sparen. Dat voltrok zich dan ook niet – de baby kwam gezond ter wereld, maar het bloedverlies werd de moeder fataal. Het is niet eenvoudig om het ene wonder op het andere te laten volgen. Dat was echter niet het werkelijke probleem – het werkelijke probleem was dat toen de vroedvrouw het kind had gewassen, iedereen tot de schokkende ontdekking kwam dat hij als twee druppels water op de Moordenaar leek: de dikke, donkere haardos, het enorme hoofd, tot aan de vorm van de wijnvlek boven de billen aan toe: ze waren identiek. De onschuldige misstap van de Jonge Lillie bleek zich te hebben ontpopt tot een verraderlijk paard van Troje; de geheimzinnige baby, geboren na de pelgrimage van zijn moeder, was op slag de onwettige zoon van een moordenaar, geboren uit een van diens vele affaires. Als mevrouw Rong niet enige gelijkenis had ontdekt met diens oma, de alom geliefde mevrouw Lillie, zou

zelfs zij de neiging hebben moeten bedwingen om het kind in een of ander onbewoond gebied achter te laten. In feite kwam het erop neer dat de baby zijn leven en zijn verblijf in het landhuis van de Rongs te danken had aan deze gelijkenis, die zich openbaarde op het moment dat serieus werd overwogen hem maar gewoon te laten verdwijnen.

De baby haalde het, al was dit voor de Rongs geen reden voor overdreven blijdschap – ze beschouwden hem zelfs niet als lid van de familie. Gedurende lange tijd werd hij door iedereen die iets over hem wilde zeggen Magere Hein genoemd. Op een dag liep meneer Auslander toevallig langs het huis van het oude echtpaar dat belast was met de zorg voor de baby, en ze nodigden hem allerhartelijkst uit binnen te komen, in de hoop dat hij het kind een nieuwe naam zou kunnen geven. Ze waren inmiddels beiden hoogbejaard en vonden het zeer onprettig om de baby bij zijn huidige naam te noemen, alsof hij gekomen was om hen te halen. Ze overwogen al een tijdje hem een andere naam te geven. Ze hadden eerst zelf geprobeerd iets te verzinnen – een naam die paste bij die van de andere dorpskinderen – maar hadden niets kunnen bedenken wat echt bleef hangen; zelf gebruikten zij zo'n naam wel, maar verder niemand anders. De twee oudjes kregen elke keer de rillingen als ze de buurvrouw over Magere Hein hoorden spreken, en beiden werden geplaagd door nachtmerries. Dat was de reden dat ze zich, bij gebrek aan een andere oplossing, gedwongen voelden om meneer Auslander te vragen iets te bedenken, een naam die iedereen mooi zou vinden.

Meneer Auslander was de buitenlander die jaren geleden bij de Rongs was ontboden om de dromen van grootmoeder Rong te duiden. Grootmoeder Rong had hem aanbeden, maar hij was zeker niet bij elke welgestelde familie populair. Hij had ooit, in de haven, de dromen geduid van een theehandelaar van buiten de provincie; met als gevolg dat hij vreselijk in elkaar was geslagen. Zowel zijn armen als zijn benen waren gebroken, maar dat was lang niet alles: het had hem een van zijn helderblauwe ogen gekost. Meer dood dan levend had hij het landhuis van de Rongs weten te bereiken, waar hij werd opgevangen met het idee dat dankzij deze goede daad de oude vrouw rust zou

kunnen vinden. Hij kwam om nooit meer te vertrekken. Uiteindelijk verzon men een baantje dat helemaal bij hem paste – men vond het een goed idee als de geschiedenis van een familie die zo vooraanstaand en rijk was als de Rongs, te boek zou worden gesteld. Naarmate de jaren verstreken, leerde hij de diverse takken van de familie beter dan wie dan ook kennen. Hij kende de geschiedenis van de clan, van de mannen en vrouwen, de hoofdtakken en de onwettige nazaten, wist welke takken hadden gefloereerd en welke waren weggekwijsd, wie waarheen was uitgevlogen om wat te ondernemen; alles stond in zijn aantekeningen. Dus toen men met deze baby te maken kreeg, tastte de voltallige familie in het duister, alleen meneer Auslander wist precies van welke familietak hij afstamde en met hoeveel schande zijn geboorte omgeven was. En juist omdat hij precies wist van wie dit kind afstamde, bleek het kiezen van een naam zo'n heikele kwestie.

Meneer Auslander dacht over deze kwestie na en kwam tot de conclusie dat hij eerst meer over zijn achternaam te weten moest komen, voordat hij een fatsoenlijke voornaam voor dit kind zou kunnen kiezen. Hoe luidde de achternaam van de baby? Hij zou natuurlijk Lin moeten heten, maar die naam riep op dit moment op z'n zachtst gezegd nogal wrange herinneringen op. Hij kon de achternaam Rong aannemen, maar het was zeer ongebruikelijk om de meisjesnaam van de grootmoeder te kiezen – dat leek niet echt gepast. Het zou natuurlijk wel volstrekt aanvaardbaar zijn als hij de achternaam van zijn moeder zou krijgen, maar hoe had de geheimzinnige vrouw eigenlijk geheten? Zelfs als ze het al wisten, zou het geen pas geven het kind zo te noemen; dan zouden zijn voorouders zich pas werkelijk omdraaien in hun graf! Nadat hij er zorgvuldig over had nagedacht, besloot meneer Auslander deze ernstige naamsgevingsproblematiek tijdelijk te parkeren en te proberen eerst een geschikte babynaam voor de jongen te vinden. Meneer Auslander dacht daarbij aan diens enorme hoofd en het leed dat hem nog te wachten stond, nu hij al zo jong wees geworden was en het de rest van zijn leven zonder enige hulp van zijn familie moest stellen. Daarop schoot hem plotseling een naam te binnen. Hij doopte de baby 'Eendkuiken'.